

ZALĪE PADOMI

Nr.2/2018.

Plastmasa mūsdienās ir kļuvusi par ļoti svarīgu materiālu. Tā ir mums visapkārt.

Katru gadu pasaulē saražo 300 miljonus tonnu plastmasas. 40% no visas plastmasas tiek izmantoti tikai vienu reizi.

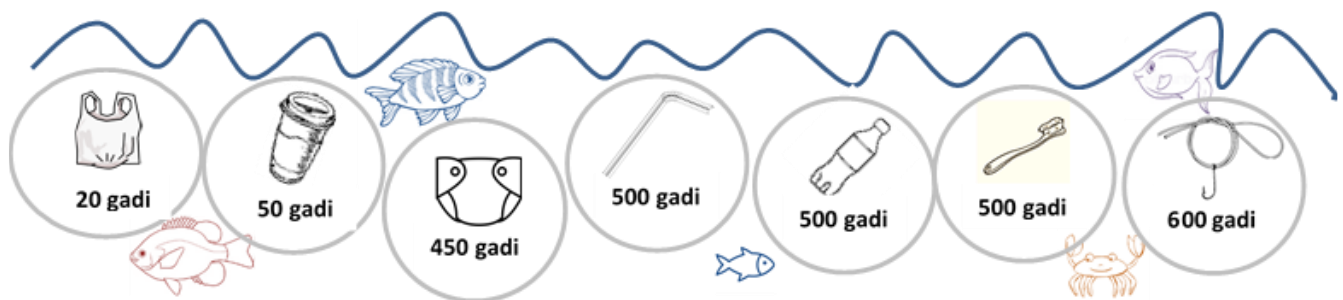
Nākamajās ik 60 sekundēs cilvēki visā pasaulē nopirks vienu miljonu plastmasas pudeļu un divus miljonus plastmasas maisiņu. Līdz gada beigām mēs saražosim tik daudz burbuļplēves, lai 10 reizes apjoztu ar to zemeslodi...

Pie tik milzīga plastmasa daudzuma ir neizbēgami, ka, patērētāju izlietota, tā nonāk dabā un ar upēm un citiem ūdeņiem ieskalojas jūrā. Arī sadaloties tā nepazūd, bet kļūst par **mikroplastmasu** – maziem gabaliņiem, kurus ēd zivis, putni un pat mikroorganismi. Plastmasas daudzumam uzkrājoties jūras iemītnieka organismā, ar laiku tas aiziet bojā, bet cilvēks, patērējot savā uzturā jūras veltes, nonāk pie plastmasas satura arī savā organismā. Šobrīd plastmasas ir tik daudz, ka jebkuros jūras produktos uz mūsu galdiem varētu atrast mazus plastmasas gabaliņus.

Savukārt, lielākā daļa no vēsturiski saražotās plastmasas joprojām saglabājas uz zemes kā atkritumi, un plastmasas piesārņojums turpina strauji pieaugt. Pasaules okeānā katru gadu nonāk 8 miljoni tonnu plastmasas.

Ja nekas nemainīsies, jau 2050. gadā pasaules okeānā būs vairāk plastmasas nekā zivju.

Plastmasas izstrādājumu sadalīšanās dabā ilgst desmitiem un pat simtiem gadu (mēs droši nezinām):

Pētnieki ir konstatējuši vairākus atkritumu plankumus, kas pārklāj okeāna teritoriju, kura ir divas reizes lielāka par ASV teritoriju. Tie lielākoties ir plastmasas atkritumi, ko okeāna straumes sadzinušas vienuviet. Aptuveni piektā daļa no šiem atkritumiem (to kopapjoms aptuveni 100 miljoni tonnu) okeānā nonākuši no kuģiem un naftas platformām. Pārējais – no sauszemes.

Plastmasas atkritumi ik gadu nogalina ļoti daudz putnu un jūras zīdītāju. Turklāt, mirušajam dzīvniekam satrūdot, bīstamā plastmasa turpina paņemt aizvien jaunas dzīvības. Arī atkritumu poligonos daudzi dzīvnieki sapinās polietilēna maisiņos un aiziet bojā.

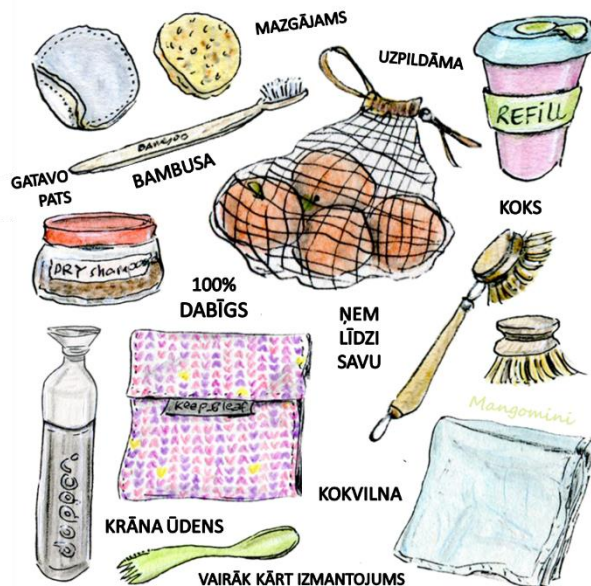
90% plastmasas iegūst no naftas pārstrādes produktiem, kas ir neatjaunojamais dabas resurss. Plastmasas produkcijas ražošanai izmanto apmēram 4% no visa naftas patēriņa.

Ko vajadzētu mainīt? VĒL RŪPĪGĀK ŠKIROT, tomēr tas vien nepalīdzēs. Šķirot un pārstrādāt tik lielu atkritumu daudzumu nebūs iespējams, daļa no tiem jebkurā gadījumā nonāks dabā. **Tāpēc mums vajadzētu uzreiz domāt par atteikšanos no vienreiz lietojamiem plastmasas produktiem un iepakojumiem, kurus izmantojam dažas minūtes, un bez kuriem mēs visvieglāk varētu iztikt. Tie ir jāaizstāj ar vairākas reizes lietojamiem.**

Bez plastmasas var dzīvot! Plastmasas nieki ir lieki!

- **Lieto auduma iepirkumu maisiņu.** Lai atcerētos vienmēr paņemt līdzi uz veikalu auduma maisiņu, novieto to redzamā vietā. Rezerves maisiņus ieliec automašīnā, velosipēda grozā un vēl kādu rokassomā.
- **Nepērc lietas un produktus plastmasas iepakojumā.** To vietā izvēlies neiesaiņotus produktus vai liec tos savos maisiņos. izvēlies stikla vai papīra iesaiņojamo materiālu, kuru var nodot otrreizējai pārstrādei.
- **Nedzer ūdeni no plastmasas pudelēm.** Tās ir viens no pieciem visbiežāk sastopamajiem atkritumiem. Pērc ūdeni stikla pudelē, vai- vēl labāk-iegādājies daudzkārt lietojamu ūdens pudeli no nerūsoša tērauda vai stikla un uzpildi to ar krāna ūdeni. Un reizi pa reizei aizbrauc uz kādu avotu pēc tīra un dziedējoša ūdens.
- **Nedzer sulas no tetrapakām.** Labāk izspied svaigu augļu vai dārzeņu sulu. Tas būs veselīgāk un daudz draudzīgāk dabai. Kvalitatīvas sulas ir nopērkamas stikla pudelēs, tās vari pirkt droši un pudeles nodot otrreizējai pārstrādei.
- **Lieto termokrūzi.** Iemīļotie karstie dzērieni garšos vēl labāk no termokrūzes, nevis no vienreizējās krūzītes, kuras pieejamas visos benzīntankos, kioskos un citur. Jauna tirgotāju iniciatīva ir piedāvāt iegādāties karstos dzērienus līdzņemšanai pircēja krūzē, piešķirot pirkumam atlaidi (Circle K- 10%).
- **Nelieto plastmasas salmiņus.** To vietā izvēlies papīra vai niedru salmiņus, vai nerūsošā tērauda daudzkārt lietojamus salmiņus. Bērni vēlas var izmantot krūzītes ar snīpīti, kas imitē dzēriena sūkšanu.
- **Lieto mazāk vienreizējas lietošanas traukus.** Ja tev nepieciešami vienreizējās lietošanas trauki, izvēlies alternatīvu plastmasai. Ir pieejami gan vienkārši papīra trauki, gan tādi, kas gatavoti no otrreiz pārstrādātām izejvielām.
- **Pamazām atbrīvo savu virtuvi no plastmasas kārbīnām, traukiem, trauciņiem, kad tie nolietojušies.** Glabā produktus stikla traukos. Plastmasas virtuves piederumus aizstāj ar metāla, koka vai keramikas alternatīvām.
- **Neradi jaunus atkritumus un nepērc ķīmiskos sadzīves tīrīšanas līdzekļus!** Ikdienas tīrīšanai izmanto sodu, etiķi, citrona sulu, sāli, sinepju pulveri, ziepes. Tie ir ne vien efektīvi, bet arī lēti tīrīšanas līdzekļi, kas ātri un pilnīgi sadalās, nepiesārņojot ūdeni un vidi!
- **Valkā apģērbu no dabīga materiāla.** Vai tu zināji, ka poliestera apģērbi ir izgatavoti no plastmasas? Mazgājot no tiem atdalās mikroskopiskas pārslu veida šķiedras, kuras piesārņo vidi. Turklāt tie kairina ādu un izraisa pastiprinātu svīšanu.
- **Izmanto sērkokciņus.** Tie ir dabiski un tikpat viegli lietojami kā īsmūža plastmasas vai uzpildāmās metāla šķiltavas.
- **Nepalaid gaisā hēlija balonus.** Nonākot atpakaļ uz zemes, tie piesārņo dabu ar plastmasu un var kļūt par daudzu savvaļas dzīvnieku nāves cēloni.
- **Nekad un nekur nededzini plastmasu.** Plastmasai degot, izdalās indīga un kancerogēna viela – dioksīns, kas nelabvēlīgi iedarbojas uz cilvēku aknām, reproduktīvo un imūno sistēmu, kā arī nervu un endokrīno sistēmu. Saudzē vidi, savu un apkārtējo veselību!

Ikdienas atkritumu samazināšana prasa savas dzīves plānošanu un apziņu, ka viss nenotiek uzreiz un tagad. Tā ir prāta piesaistīšana visām darbībām. Tā rosina domāt par saviem paradumiem, par to, kas tiešām vajadzīgs un kā saimniekojam savās mājās, savā ģimenē. Uztversim to kā spēli, kā izaicinājumu, kas jāpārvar. Kad saskarsimies ar kādu produktu, ko ļoti gribas, bet kas ir plastmasas iepakojumā, lai pirmā doma ir, ka tas būs lielisks izaicinājums šo lietu pagatavot mājās pašu rokām!

Vairāk info par plastmasas kaitīgo ietekmi- BBC filma "Drowning in Plastic":

<https://www.youtube.com/watch?v=RgffBQ7iThg>

Noskaties arī: www.youtube.com/watch?time_continue=1&v=RS7IzU2VJIQ